

УДК 821.161.2-6

о. Юрій Мицик, Інна Тарасенко

ДВА НЕВІДОМИХ ЛИСТИ ІВАНА БАГРЯНОГО

DOI: 10.58407/litopis.230617

© Ю. Мицик, І. Тарасенко, 2023. CC BY 4.0

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1580-1284>, <https://orcid.org/0000-0003-1019-9749>

У публікації вперше введені до наукового обігу два невідомі досі листа видатного українського письменника-емігранта Івана Багряного. Листи були виявлені в майже не вивченому архіві письменника, переданому нещодавно із США до Національного університету «Києво-Могилянська академія». Листи стосуються не літературної, а політичної діяльності Івана Багряного. Вони проливають світло на політичне та церковне життя української повоєнної еміграції, дозволяють повніше уявити політичне кредо Багряного, його світогляд, негативне ставлення до деяких політичних і церковних діячів, фіксують непримиренну позицію письменника до тоталітарної держави – СРСР.

Ключові слова: Іван Багряний, українська еміграція, тоталітарний режим, епістолярна спадщина.

Твори видатного українського письменника Івана Багряного (Лозов'ягіна) лише в роки самостійної України стали повертатися до читача материкової України. До того вони побували лише на Заході.

Іван Багряний (1906–1963) прожив життя, сповнене тяжких випробувань. Він народився в Охтирці на Сумщині, а досягнувши повноліття, працював на шахтах Донбасу, вчителював (викладав малювання), навчався в Київському художньому інституті, але закінчити цей навчальний заклад не зміг через політичну неблагонадійність. Його літературні твори забороняла компартійна цензура, письменника звинувачували в «контрреволюційній агітації», за що він у 1932 р. вперше був заарештований. Засланий на Далекий Схід, спробував втекти, але невдало, отримав новий термін (3 роки). Після повернення був заарештований вдруге (1938 р.), сидів у камері смертників, але не підписав звинувачення і йому пощастило звільнитися в 1940 р. Під час німецько-радянської війни переїхав у Галичину, де приєднався до українського підпілля, писав романи, зокрема роман «Тигролови». У зв'язку з радянським наступом утік на Захід, знаючи, що «визволителі» знову заарештують його або розстріляють. У 1946 р. написав широковідомий памфлет «Чому я не хочу вертатися до СРСР?», який посприяв зміні на Заході ставлення до біженців та «переміщених осіб» (ДіПі). Їх перестали бездумно відправляти в СРСР, де на них чекали сибірські табори.

Іван Багряний займався не лише літературною працею. Він заснував УРДП (Українську революційно-демократичну партію), став заступником президента Української Національної Ради (парламент Української Народної Республіки в екзилі), головою виконавчого органу УНР, редагував газету «Українські вісті». Помер Багряний 25 серпня 1963 р. в Новому Ульмі (ФРН).

Адресатом його вищезгаданих листів був о. Ігор Губаржевський (1905–1970), уродженець Поділля. Його доля трохи нагадує долю Багряного. Після закінчення Подільської духовної семінарії та історико-філологічного факультету Київського ІНО (1930), він працював як науковець, а у 1938 р. став професором і завідуючим кафедри української мови та літератури Київського педінституту. Опинившись на окупованій території, він у 1941 р. висвятився на священника УАПЦ і був настоятелем храму в с. Чоповичі Малинського р-ну на Житомирщині. У 1943 р. емігрував на Захід, а в 1945–1948 рр. був настоятелем православної парафії в таборі для переміщених осіб у м. Гайденау, від 1948 р. – головою Центральної Ради УАПЦ у Великій Британії (Лондон), де заснував низку парафій та видавництво. У 1950 р. через суперечності з митрополитом Полікарпом (Сікорським) був

позбавлений духовного сану, але від 1960 р., опинившись у США, служив у парафіях УАПЦ в Нью-Йорку, Трентоні, Філадельфії. Одночасно працював науково, був професором Інституту Східної і Центральної Європи Колумбійського університету (Нью-Йорк), викладав давню українську літературу, українську та російську мови, був автором низки праць із мовознавства.

Його особовий архів, створений в еміграції, містить матеріали з історії української Церкви, дослідження у галузі літературознавства і мовознавства та листування з українськими політичними, церковними і культурними діячами повоєнного часу¹. У 2011 р., архів був переданий донькою Губаржевського Ярославою Француженко (США) до фондів бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська Академія», де ми мали змогу попрацювати й, звичайно, звернули увагу на листи Івана Багряного. Ці листи містяться в справі № 302, фонд № 14 (Губаржевського). Очевидно, не всі листи збереглися. Про це може свідчити сам Багрянний, який писав на початку першого з наведених нижче послань: «не гнівайтесь на мене, що я так довго не писав». Губаржевський цікавився особою Багряного, про що свідчить його замітка «Юрій Смолич про Івана Багряного і Аркадія Любченка», де він вмістив уривок зі спогадів Смолича про Багряного з книги «Розповідь про неспокій триває». Ч. 2. (Київ, 1969). Тут же він вказав на безпринципність Смолича, який скотився до «паплюження українського національно-визвольного руху», що позначилося на його спогадах (Губаржевський не знав, що Смолич був «стукачем» КГБ).

Хоча листів І. Багряного небагато, зате вони дуже великого обсягу й містять важливі свідчення про політичне та церковне життя української еміграції. Тут багато місця відводиться 3-й сесії УНР (березень 1954 р.), яка, зокрема, обрала нового Президента УНР: замість покійного Андрія Лівницького ним став Степан Витвицький (1884–1965). Останній походив із Галичини, брав активну участь у діяльності ЗУНР (насамперед як дипломат), був депутатом польського сейму.

Згадано й Володимира Доленка (1889–1971), одного з ініціаторів створення у 1947 р. УАПЦ (Соборноправної), який однак зіграв деструктивну роль на 3-й сесії УНР, прикриваючись захистом православ'я. Стає зрозумілою іронія Багряного, який доручив греко-католику Любомиру Макарушку (1899–1986) приймати присягу від Доленка. Багрянний висловив і критичне ставлення до церковних верхів, беручи як приклад предстоятеля УАПЦ (С) митрополита Григорія (Огійчука) (1893–1985).

У другому листі Багрянний спростовує критику о. Ігорем статей «Українських вістей» (УВ) щодо суецької кризи 1956 р. і його підозри щодо прокомуністичного пронасерівського спрямування цих статей. Як і в першому листі, Багрянний гостро висловлюється проти анархізму, деструкції, «самоїдства», «чухраїнства» (тут використовується влучна характеристика Остапа Вишні, дана «малоросійству») в українському середовищі. Не варто переказувати зміст листів, оскільки повний їхній текст наводиться нижче, а про згаданих у ньому людей говориться в коментарі. Зберігаємо особливості правопису, який уживав І. Багрянний.

Отже, ці два листи видатного письменника збагачують наші уявлення про його світогляд, творчу спадщину й публікуються на сторінках С.Л, оскільки Багрянний був уродженцем Сумщини.

* * *

№ 1

1954, квітня 6. – Новий Ульм.

«6.4.[19]54.

До високодостойного о. І. Губаржевського. Лондон.

Високодостойний п. Губаржевський,

не гнівайтесь на мене, що я так довго не писав. Відтоді як ми зустрічалися, відбулося кілька карколомних подій, що людина не встигає приходити до пам'яті від одної, як на голову звалюється вже інша. До того ж я був увесь час страшенно заабсорбований справою готування до сесії УНРади, а це в наш час, тобто в наших умовах, дуже й дуже складна річ, – бо ж під ударами з різних боків, і навіть під втручанням неблаганної смерті, що забирала людей зі строю, УНРада не на жарт була під загрозою цілковитого розпаду. А вузли протиріч були такі тяжкі й заплутані, а ситуація така зловна й чадна, а наступ з усіх боків такий непогамовний, а, нарешті, фінансовий стан такий тяжкий!..

Але хвалити Бога, ми з тим усім дали раду, й на диво всім друзям і недругам, а особливо на прикристь ворогам, УНРада вийшла з 3-ї Сесії не тільки не розвалена, а навпаки скріплена й морально

¹ Сидорчук Т. Матеріали з історії української Церкви в архівних фондах Національного університету «Києво-Могилянська академія: зміст, склад, видові характеристики. *Історія релігій в Україні*. Львів: Логос, 2015. Кн. 1. С. 517–526.

й організаційно, й здається, внутрішні відносини оздоровилися. Мабуть таки ми склали іспит на державно-творчі здібності й політичну тверезість. А це був тяжкий і суворий іспит.

Зокрема для мене, провести Третю сесію – це було пунктом моєї амбіції, а зберегти, врятувати цілість УНРади, – це було відповідальним завданням нашої партії. Тому я свою приватну переписку дещо занедбав без моєї вини. Я вже не кажу, дорогий пане Губаржевський, що увесь цей час перебував у лікарні, фактично прикований до ліжка, але я в своєму житті ніколи не посилався на хворобу, тому й зараз не хочу.

Останній Ваш лист прийшов у хвилині, коли я великою мірою від багатьох справ розвантажився, тому поспішаю з відповіддю Вам, і ще раз прошу ласкаво вибачити (мій нетакт, будь-коли й будь-де мною допущений, завжди мене мучить і переслідує, а тим більше нетакт до людей, яких я щиро шаную; в данім випадку мучить мене нетакт по відношенню до Вас, хоч би які там поважні виправдовуючі причини були).

Насамперед дякую за інформацію у всіх Ваших листах, та за ті думки, що в них висловлені на теми животрепетні.

Ви кажете, що п. Доленко через своїх «кудлаїв» (це його власний вираз колись) пробує настроїти громадянство проти Президента католика. Цього й треба було сподіватися, бо це принципові рутинники й анархісти, самі не здібні до жадної конструктивної праці, лише до деструкції і провокативної діяльності во ім'я саможертви. Президент відповідає на всі 100% своєму призначенню, а що він католик, це не має жадного значіння. Важним є не віровизнання на цім посту, а лій у голові, авторитет, державницький досвід і розум. З усіма такими прикметами у нас немає людей. А вже зовсім їх немає в тім середовищі, яке настроїлося зчиняти провокативний гвалт. Де вони, такі авторитетні одиниці, нехай дають і ми зробимо з них чоловік діячів державного центру. Але, гай-гай, одне діло амбіції, а інше – Богом дані чесноти і здібності. Тих чеснот і здібностей бракує навіть у «вождів» і «лідерів» тієї чухраїнської анархії. На жаль. Але пощо їм тепер розгойдувати кадило, треба було робити це вчасно. Чи й український «мужик» (духовний мужик) «заднім умом сільон»? Можна ж було на Сесії показати свій сприт. Але на сесії пан «лідер» показав що інше. До речі, наша фракція була за прийняття цієї організації до УНРади, мотивуючи це двоко: а) якщо ми приймемо когось, то примати всіх, хто претендує й довести, що ми й на ділі за консолідацію, навіть приймаючи тих, що обливають нас брудом; б) ліпше анархістів взяти в організовані державницькі рящі, аніж дозволяти їм ходити самотас і стрибати в політичну гречку. І третє – провідники цієї організації дали запевнення, що вони припиняють свою обструкційну поведінку в пресі. Тоді їх рішено прийняти. Під час же прийняття стався такий факт, до певної міри історичний курйоз, а саме: коли прийшла черга складати новоприйнятим партіям (їхнім кандидатам до УНРади), а зокрема, коли прийшла черга складати присягу самому Доленкові, я зумисне передав на хвильку головування на засіданні п. д-рові Л. МАКАРУШЦІ, католикові. І от пан лідер войовничих антикатоликів приймав присягу перед католиком. Хіба не веселий кур'йоз? Чого ж він не запротестував?

Взагалі ж, підіймати будь-кому зараз шум проти президента-католика, – це є «душпет». Якщо ж панове будуть розгортати акцію справді в цім напрямку, то кінчиться все тим, що і «лідера» й організацію в цілому буде виключено з УНРади, за деструктивну махновщину, і тільки.

Осягом Сесії є те, що збережена коаліція. Також осягом є, що на голову ВО прийшов Симон Васильович (Созонтів). Треба думати, що праця ВО буде поставлена належно. Що вороги сичать, – нехай сичать. Між іншим, сьогодні є більш, ніж досить, даних твердити, що в основі всіх розламницьких кампаній діє пряма большевицька й біло-московська агентура. А в тенета тієї агентури заплутуються деякі поважні вожді, надміру гарячі амбітники. Що ж до Титаренка, то краще йому сидіти тихо.

Щодо тих справ (церковних), про які ми говорили й про які Ви пишете, – то тепер всіма речами конкретно буде займатися Симон Васильович. Зконтактуйтесь з ним. Хоч тепер ВО й має скорочений комплект, але тієї проблематики він не обміне. Я з свого боку, як заступник Голови УНРади, теж від тієї проблематики не втічу, це ясно. Але я думаю, що ВО комусь ці справи (церковні) доручить спеціально.

Коли читав Ваші думки на цю тему зараз, не міг відпекатись від деяких гірких рефлексій. Поминаючи справу, так би мовити, офіційної політики на церковному відтинку, думав про інше, на мою думку про найголовніше, про засадниче, а саме:

Мабуть, нині, найбільшою проблемою є не поєднання Церков, чи шукання доцільнішої форми, а взагалі рятування престижу Церкви, як такої, як духовної інституції. Бо до чого ми йдемо! Та ж бруталнішого потоптання людської етики, порушення тієї елементарної людської етики, порушення всіх заповідей Божих, немає ніде такого, як саме серед церковних діячів. Для прикладу: коли владика Григорія обвинувачували різні клепачі в комунізмі, ми його взяли в оборону перед провокаторами й брехунами, в ім'я людської гідності й національної рації. Коли ж почали певні середовища оклепувати фанатичних українських патріотів, простих, але чесних людей, об'єднаних в УРДП, то високостійний владика Григорій не тільки не став в їхній обороні, але з церковного амвону розп'явся саме по боці клепачів, тим благословивши мерзость і моральний розклад. Ну й що це? Як же тоді думати й говорити про Церкву, керовану такими нашими достойниками? Я вже не кажу про рівень «дискусій» на сторінках деякої церковної преси. І то є пастирі, посередники між Богом і людьми! Кого вони мають пасти? Свиной ім пасти, щоб не сказати гірше. Христос вчив навіть до розбійників ставитися терпимо, а тут, під благословенням таких пастирів, беруть чесних і без сумніву порядних людей, чорнять і розпинають їх, оклепують і носять, – і нічого. Служителі Бога, замість вчити людей християнської етики й моралі, стоять в першій лаві закукурічених політиканів і «самоїдів»!

І ось на цьому тлі приходять тоді такі думки:

В СССР зараз, як відомо всьому світові, відбувається цікавий процес всередині народних мас – це процес шукання Бога, шукання Правди, шукання істини. При чому, то не процес шукання Церкви, а шукання головнішого, – шукання Правди й Бога. Ви напевне читали про рух т. зв. «віруючих». Це дуже масовий рух. І от, мабуть, в майбутньому, при наявності такого процесу шукань людської душі, всі церковні проблеми згори вже* (*тут одне слово закреслене – Ю.М., І.Т.*). А до того нехай виростає просто чесною, люб'ячою свій край і нарід, порядною людиною, основною чесною якої буде найбільша християнська засада – «люби ближнього, як самого себе». Але ця засада, як відомо, існує ще серед простих людей, але не існує там, де вона мусила би бути насамперед. Але досить з тим. Вибачте за ці деякі особисті рефлексії, що не тичуться прямо до порушеної проблеми.

Думаю, що політику на церковному відтинку треба робити. Але я особисто, без налагодження головнішого, не надаю їй особливого значіння. Вірю, що спроби перенести церковну війну на широку українську територію, при теперішніх історичних передумовах, закінчатся тотальним винищенням всіх, хто би ту війну розпалювати хотів, – за це подбає нарід, той нарід, що сьогодні там шукає в розпачі Правди і Бога і не дасть нікому ту Правду й Бога підмінити примітивними спекуляціями на «правді» й на «богові». І в цьому велика вітха.

Ви болієте всіма тими церковними распрями й шкода Вас, Вашої чесної людської душі. Але Ви приречені до того шляху хресного і я тільки можу побажати Вам стійкості й витривалості.

Дуже й дуже шкода, що на церковному відтинку ми не маємо свого «Вашингтона», – тобто ми не маємо великої постаті, що виконала би велику історичну місію – очищення Церкви від наносного бруду, вигнання бичем з храму всіх торгашів і служителів не Бога, а диявола, і об'єднала українську Церкву в могутню духовну інституцію нації нашої, що була би для неї світочем і дороговказом, і чинником виховавчим. Але може ж він прийде!

Вітаю Вас сердечно. Безмежно зворушений, що про мене та Ви пам'ятаєте!

Привіт Вашій милій дружині і всій Вашій родині!

З щирою пошаною до Вас завжди Ваш (*підпис*).

ПС. Владиді Григорієві моїх жалів до нього не пишіть... А втім, можете й написати. Мої жалі до нього мають місце тільки тому, що я колись ставився до нього з величезною пошаною. А, як відомо, гірко розчаровуватися в людях взагалі, а особливо в тих, кого шанував. «Що вільно бикові, то не вільно Юпітерові!» Що вільно примітивним і злобним людям, то не вільно духовному пастиреві».

(Науковий архів НАУКМА. Ф. 14. № 302. Арк. 1–2. Машинопис на іменному бланку).

№ 2

1956, серпня 18.

«18.8.[19]56

Високошановний і дорогий пане Губаржевський, вибачайте, що по-світські Вас титулую, але поскільки ми при світській темі, Вами в листі порушеній, то я собі й дозволив так собі просто до вас звернутися. Не гнівайтесь.

Отже, щодо Ваших зауваг з приводу недоцільности гостро критикувати політику Англії, а зокрема щодо нашої лінії в питанні Суецького каналу, визнаю за вами цілковиту рацію. Тобто, наша лінія не мусить лити води на млин просоветський ані в якій мірі.

І от я перестудював ще раз і ще раз всі ті матеріяли, які би давали в якійсь мірі привід робити закиди УВ, і скажу Вам щиро: страшенно здивований, що там, в Англії, почався вітер навколо того бідолашного «Рефлектора» та Сяника. Де і в чому там побачили люди «пронасерівську» лінію, а тим більше «просоветську»?

Та ж зерно нотатки «МІГ – і нет волшебной сказкі» якраз в тім і полягає, що автор іронізує з англійських політиків не на користь Москви чи Насера, а стверджує гірку правду, що ДРУЖБА АНГЛІЇ З ХРУЩОВСЬКОЮ КАМАРІЛЛЕЮ ВИПИХНУЛА АНГЛІЮ З СУЕЦЬКОЇ ЗОНИ, ЩО ТАМ СТАВ МІЦНО НОГОЮ ШЕПІЛОВ, ЩО ТАМ ЛГТАВ МІГ, ЯК СИМВОЛ СОВЕТСЬКОГО ІМПЕРІАЛІЗМУ.

Логічний висновок з усього нормально, на кожну здорову голову, мусив би бути такий: мирне співіснування дуже дорого обходиться. А в перспективі обійдеться ще гірше. Схаменіться англійці щодо Вашої просоветської лінії!

Але ні в якому разі не можна зробити висновок: ХАЙ ЖИВЕ НАСЕР І МОСКВА з НИМ! Такий висновок хіба можуть зробити вороги зі злим наміром увести в блуд англійців супроти нас.

І щодо іронізування Сяника про «Ворошилова – кума королеви», – очевидно не потрібна рефлексія, але і не злочинна аж в такій мірі, що піддавати УВ мало не остракізмові. У королеви від цього корона не спаде (від нашого кепкування), але від «мирного співіснування» з Хрущовими може упасти. І наш обов'язок про це попереджувати. Про що ми й говоримо іноді. Гіркою формою може, так, але не зі злим наміром. Це ж ясно і малій дитині. І ще одне, про що треба нагадувати англійцям, якщо би вони здумали робити нагінку на УВ: «Наша нелюбов до большевизму, ворога англійської демократії насамперед, така велика, що ми лгарчимо на кожного, хто з тими убивцями ручкається. Але не зі зненависти до того, що ручкається».

Ви скажете, що гостре критикування сильних світу цього – це не політика. Ні, це політика теж. Навпаки, мабуть найнеполітичнішими було би стати на антихристиянську позицію «моя хата з краю» й умити руки від критикування зла та від боротьби поневолених за свободу і на позицію всілякого прислужування. Бо за таку поставу, та за політику чоботолізання, ми крім зневаги до себе нічого більше не здобудемо. Плебеїв і безпринципних, «мелких» егоїстів завжди і всюди зневажаєно. І цілком справедливо. І зневажають їх у першу чергу ті, кому духовний раб лиже чоботи. пошану ж і повагу здобувають ті, хто гордо і твердо стоїть на сторожі добра і проти всякого зла, і не боїться за велику правду йти з відкритим забралом. Навіть коли він простий звичайний смертний, а не короле-

вич чи лорд, навіть коли він отакий напівдервіш, як Ганді. Якщо ми християни, то будьмо ж християнами до кінця і непохитно, і нам за наші терпіння й гоніння воздасться повною мірою. І навпаки, пам'ятаймо, – за наше плебейське «моя хата з краю» нам теж воздасться повною мірою. І заслужено.

Тому мені дуже гірко і прикро, що руханка, яку піднімають люди навколо «страшних» антианглійських виступів рефлексора, увігнала в стан депресії нашого молодого Віталія Петровича аж змусила написати його трагічну статтю з проповіддю макіявелізму (цебто зради, аморальності, підлоти, злочину в ім'я нібито любови до власного народу) та з проповіддю відмежування (*невеликий фрагмент листа відірвано – Ю.М., І.Т.*) визвольної боротьби інших поневолених народів, та з проповіддю суто хахлацького хитренького плазування перед сильними світу цього, називаючи це «політикою». Ця стаття трагічна. Я про це написав В.П., а Вас прошу підтримати В.П. на душі іменно з позицій і засад християнської моралі й етики, щоби він так не шарахався в той бік, куди він шарахнувся.

Я не вірю в те, щоби розумні англійці могли поставити нам в докір (а тим більше репресувати наших людей) за критичні зауваги в УВ. Це нонсенс. Та ж в Англії продаються вільно навіть комуністичні та прокомуністичні газети й книги! А ми ж не комуністична газета! І нами завжди керували й керуватимуть християнські засади й християнська етика, а не хитреньке хахлацьке «як би чогось не трапилось» та згинання до самої сирій землі.

Але якби навіть проти нас справді здумали вжити якихось репресій, то що ж, будь ласка, але це не примусить нас зрестися наших християнських засад в ім'я отієї хитрохахлацької, мяхатаскрайньої «політики», бо то була би не політика, а підлота. І може ми через таку «політику» через оте прокляте традиційне оспале «моя хата з краю» й держави своєї не маємо, й пошани та поваги не маємо. Бо хто може шанувати вічного плебея й плазуна, й принципового зрадника та ренегата?! Бо це ж ним були наші оті Брюховецькі, а теперешні Кіріченки. Та й щодо еміграції... Чи Ви читали коли Микиту Шаповала й чи пам'ятаєте його геніяльні вирази щодо тенденції української еміграції здобувати довіру й роботи «політику» вислужництвом в різних контррозвідках, в конфідентах і стукачах, та підношувачах чобіт? Справді це варто прочитати. Я не поклонник Шаповала, але тут він мав рацію.

Та я думаю, що Ви такої самої думки, бо це витікає й з Вашого життєвого покликання та Вашої суспільної ролі, і пишу про це не тому, що хочу Вас в чомусь переконувати, а щоби висловити свої думки.

Може взагалі це зайве, бо причина занадто дрібна і неповажна. Повторюю, я зовсім не бачу причини підіймати таку тривогу, як то дехто там робить, бо немає для того жадних підстав. Думаю, що в ґрунті всіх непорозумінь лежить щось інше, якась інша причина.

Проте – ви маєте слушність, коли твердите про потреб строного зберігання правильної політичної лінії в нашій пресі.

Без сумніву. І всіма силами старатимемось це робити. А зроблені промахи й помилки будемо направляти.

А тепер в принципі щодо Суецького конфлікту: думаю, що на увагу англійських політиків мусить заслуговувати не те, що написав веселий «Рефлексор», а те, що сказав Айзенговер чи Неру. Ажи? А якби те саме написав «Рефлексор» про «незаперечні права Єгипту», то чи не здасться Вам, що теж тоді піднявся би несамовитий вітер і всі підлі стукачі й донощики, що бігають клепати до чужих контррозвідок і яких ніде не бракує, мали би щойно добру поживу. Але я думаю, що все одно англійські чинники не виявили би особливого зацікавлення тим.

Ось стільки по суті затронутого Вами питання.

Вибачайте за хаотичність, бо дуже квапився.

Прийміть вислів моєї найщирішої пошани до Вас і ще раз дуже прошу Вас вживати свого всього авторитету та всієї мудрости щоби гасити ту прикру руханку, яка почалась навколо УВ. УВ є цінним і незамінним часописом і було би дуже прикро й помилково дозволити його завалити. А я знаю, що УВ мають багато ворогів з числа наших таки «чухраїнських» патріотів, які пакостять як тільки можуть, перекручують кожне слово та бігають до чужих чинників з «верноподданими» доносами.

А зокрема прошу Вас підтримати В.П. на душі, бо він опинився в стані моральної депресії та розгублености. І все з-за виденого яйця!

Привіт! Привіт Вашій родині! Ваш (*підпис*).

(Науковий архів НАУКМА. Ф. 14. № 302. Арк. 3–3 зв. Машинопис).

Коментар:

№ 1

«цушпет». Нім. «zu spät» – пізно.

«Симон Васильович (Созонтів)». С.В. Созонтів (1898–1980), український громадсько-політичний діяч, у 1954–1955 рр. Голова Виконавчого органу Української Національної Ради, член митрополічної ради УАПЦ.

«владіку Григорія». Ідеться про Григорія (Огійчука) (1893–1985), єпископа УАПЦ у 1942–1947 рр., засновника та пізніше митрополита УАПЦ(С) у 1947–1985 рр.

№ 2

«Насер». Г.А. Насер (1918–1970), президент Єгипту у 1956–1970 рр.

«Ворошилова». К.Є. Ворошилов (1881–1969), радянський партійний і державний діяч, член Політбюро ЦК ВКП(б) у 1926–1952 рр., член Президії ЦК КПРС у 1952–1960 рр., голова Президії ЦК КПРС у 1953–1960 рр.

«з Хрущовими». М.С. Хрущов (1894–1971), радянський партійний і державний діяч, перший секретар ЦК КПРС у 1953–1964 рр.

«Ганді». М.К. Ганді (1869–1948), індійський державний і політичний діяч, національний герой.

«Шепілов». Д.Т. Шепілов (1905–1995), міністр закордонних справ СРСР у 1956–1957 рр.

«Брюховецькі». Мається на увазі гетьман Лівобережної України у 1663–1668 рр. Іван Брюховецький, прихильник промосковської політики.

«теперешні Кіриченки». О.І. Кириченко (1908–1975), член ЦК КПУ у 1949–1960 рр., член ЦК КПРС у 1952–1961 рр.

«Микиту Шаповала». М.Ю. Шаповал (1882–1932), український політичний і громадський діяч, публіцист, соціолог.

«Айзенговер». Ідеться про Дуайта Девіда Ейзенхауера (1890–1969), американського військового й державного діяча, президента США у 1953–1961 рр., головнокомандувача сил Антигітлерівської коаліції в Європі.

«Неру». Ідеться про Д. Неру (1889–1964), одного з керівників індійського національно-визвольного руху, першого прем'єр-міністра незалежної Індії у 1947–1964 рр.

о. Мицик Юрій Андрійович – доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Троїхсвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна).

pr. Mytsyk Yurii – doctor of historical sciences, professor, chief scientist at the M.S. Hrushevsky Institute of Ukrainian archaeography and source studies of the National Academy of sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytelska Str., Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: mytsyk2002@ukr.net

Тарасенко Інна Юріївна – кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Троїхсвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна)

Tarasenko Inna – Ph.D. in historical sciences, research fellow at the M.S. Hrushevsky Institute of Ukrainian archaeography and source studies of the National Academy of sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytelska Str., Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: innatarasenko86@gmail.com

TWO UNKNOWN LETTERS OF IVAN BAGRYANY

The publication introduces two previously unknown letters by the prominent Ukrainian emigrant writer Ivan Bahrianyi. Letters were discovered in the almost unexplored writer's archive, recently transferred from the United States to the National university of «Kyiv-Mohyla academy». The letters relate not to literary but political activities of Ivan Bahrianyi. They shed light on the political and church life of the Ukrainian post-war emigration, allow us to more fully understand Bahrianyi's political credo, his worldview, negative attitude towards some political and church figures, and record the writer's strong position towards the totalitarian state of the USSR.

Key words: Ivan Bahrianyi, Ukrainian emigration, totalitarian regime, epistolary heritage.

Дата подання: 12 жовтня 2023 р.

Дата затвердження до друку: 21 листопада 2023 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Мицик, Ю., Тарасенко, І. Два невідомих листи Івана Багряного. *Сіверянський літопис*. 2023. № 6. С. 132–137. DOI: 10.58407/litopis.230617.

Цитування за стандартом APA

Mytsyk, Yu., Tarasenko, I. (2023). Dva nevidomykh lysty Ivana Bahrianyoho [Two unknown letters of Ivan Bagryany]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 6, P. 132–137. DOI: 10.58407/litopis.230617.

